

Законопроект про інтеграцію енергетичних ринків

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ **VS** ПОТЕНЦІЙНІ «ЛАЗІВКИ»

Зміст

Резюме	3
Позитивні аспекти законопроекту	5
Невідповідності європейським підходам і потенційні «лазівки»	8
1. Держава залишає за собою право втручатися в роботу ринку електричної енергії, впливаючи на ціну на електричну енергію шляхом регулювання цін та покладання спеціальних обов'язків (PCO)	8
2. Невизначеність щодо термінів дії та інших особливостей спеціальних балансуючих продуктів	9
3. Відсутність чіткої кінцевої дати переходу на п'ятнадцятихвилинний розрахунковий період, що створює невизначеність	9
4. Можливість «довготривалих» прайс-кепів спотворює цінові сигнали та суперечить принципам об'єднаного ринку	10
5. Визначення «громадського енергетичного об'єднання» не узгоджене в межах поточного тексту проєкту закону України	10
6. У статтях, що регламентують балансуючий ринок та врегулювання небалансів, варто чіткіше прописати, що ціни можуть бути від'ємними	11
7. Двосесійна модель функціонування ринку електричної енергії – не порушення, але може стати джерелом проблем і викривлень	11
8. Потенційний конфлікт інтересів Оператора ринку при визначенні правил функціонування об'єднаного ринку	12

Додатки

Додаток I. Невідповідності проєкту ЗУ 12087-д європейському законодавству та практиці	13
Додаток II. Інші проблемні моменти та потенційні лазівки	26

Резюме

Законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм європейського права з інтеграції енергетичних ринків, підвищення безпеки постачання та конкурентоспроможності у сфері енергетики» (12087-д) **здійснює низку важливих кроків до зближення з нормами ЄС**. Проект закону передбачає:

- перехід на п'ятнадцятихвилинний інтервал розрахунку небалансів,
- частково унормовує від'ємні ціни,
- узгоджує балансуєчі продукти з європейськими стандартами,
- закладає основи для формалізації громадських енергетичних об'єднань,
- впорядковує механізми забезпечення потужності.

У такому форматі він може сприяти інтеграції з європейським ринком та поліпшенню інвестиційних сигналів – за умови, що виняткові інструменти залишатимуться справді винятковими, а також обмеженими в часі та прозоро обґрунтованими.

Водночас проект містить низку прогалин, що потребують адресного доопрацювання:

1. Процедура переходу до п'ятнадцятихвилинного періоду розрахунку небалансів зведена до послідовності «оцінка регулятора – окреме рішення регулятора» без фіксованого кінцевого строку, що створює ризик затягування імплементації.
2. Норми щодо цінових обмежень формально розблоковують можливість негативних цін, однак це не віддзеркалено у статтях, які регламентують ціноутворення на балансуєчу енергію та визначення цін небалансів. Ця відсутність прямого дозволу породжує регуляторну невизначеність.
3. Застосування спеціальних балансуєчих продуктів не обмежене чітким строком дії та не супроводжується обов'язковим періодичним переглядом їхньої доцільності, що підвищує ризик «консервації» винятків замість повернення до стандартних підходів.
4. Законопроект містить численні перехідні положення, які, часто на необмежений період, фактично змінюють описану в основному тексті закону юридичну рамку. Це стосується в першу чергу регулювання покладення спеціальних обов'язків (ПСО) та встановлення регулятором цінових обмежень на ринку електричної енергії.

Зазначені недоліки не нівелюють зроблених кроків, однак вимагають точкових редакцій, аби забезпечити сумісність із європейськими практиками, послідовність регуляторних сигналів і передбачуваність для учасників ринку.

Водночас, якщо не усунути згадані викривлення та не обмежити чи скасувати «транзитні норми» в перехідних положеннях, то зростатимуть ризики обмеження конкуренції й спотворення цінових сигналів, що уповільнить капіталовкладення у гнучкість, накопичення та цифровізацію мереж, і загалом відтермінує повноцінне об'єднання з ринком ЄС. Щоб

уникнути розриву між декларованою гармонізацією та фактичним «ручним» регулюванням, що підриватиме довіру партнерів, слід забезпечити, щоб усі винятки (ПСО, цінові обмеження, спеціальні продукти) були вузькими за метою, чітко обмеженими у часі, із прозорими критеріями запуску/згорання та регулярного перегляду.

Позитивні аспекти законопроекту

Одна з «перемог» законопроекту – механіку покладення спеціальних обов’язків (ПСО) привели у відповідність до європейських регламентів. У проєкті заклали формальну логіку, за якої втручання у ціноутворення є винятковим, тимчасовим і сфокусованим на захисті вразливих споживачів. Суттєвим здобутком, зокрема, є **фокусування спеціальних обов’язків із покладенням ПСО лише на індивідуального побутового споживача**. Якщо коло отримувачів ПСО обмежать домогосподарствами зі статусом вразливих, більше не буде «розмивання» адресної допомоги через колективні схеми. Це покращить соціальний захист завдяки цільовому характеру, збереже ринкові стимули, посприє енергоефективності серед інших споживачів, а також конкуренції серед постачальників.

Позитивною є **спроба врегулювати та поступово звести застосування адміністративних цінових обмежень лише до екстрених випадків**. Такий підхід відповідає європейській логіці пріоритету ринкових сигналів і зменшує ризик довгострокового спотворення конкуренції. Однак лише уточнення формулювань дозволить перетворити цей намір на дієвий запобіжник від надмірної регуляторної дискреції.

Запровадження можливості встановлення від’ємних цін на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку є важливим сигналом зрілості ринкового дизайну. Негативні ціни коректно відображають профіцит у певні години або обмеження мережевої інфраструктури, заохочуючи накопичення енергії та управління попитом. Однак, в цьому контексті необхідно уточнити норми щодо відображення від’ємних цін у балансуванні та небалансах, а також синхронізувати бухгалтерський та податковий облік таких операцій.

Створення правової основи для договорів із динамічною ціною на роздрібному ринку є ще одним вагомим позитивним аспектом. Такі договори дозволять домогосподарствам і малим підприємствам прив’язувати споживання до реальних ринкових цін, зменшувати витрати шляхом перенесення навантаження на дешевші години та отримувати винагороду за гнучкість. Це прямо підтримає розвиток управління попитом, підвищить конкуренцію між постачальниками за рахунок продуктового різноманіття і стимулюватиме розгортання інтелектуального обліку, без якого динамічні тарифи не можуть повноцінно функціонувати.

Запропонований **перехід на п’ятнадцятихвилинний інтервал розрахунку небалансів** є одним із найбільш значущих кроків у напрямі зближення з європейськими правилами. Скорочення інтервалу передусім має потенціал зменшити абсолютні обсяги небалансів та пов’язані з ними витрати, сприяти точнішому прогнозуванню навантаження та генерації, а також створити передумови для ширшого залучення ресурсів гнучкості, включаючи накопичення енергії та керований попит. Однак поточна версія законопроекту делегує визначення дати переходу на п’ятнадцятихвилинний інтервал розрахунку небалансів регулятору, не встановлюючи кінцевого терміну, що створює значний простір для дискреції.

Узгодження **стандартних і спеціальних балансуючих продуктів** із європейськими підходами підвищує операційну сумісність і керованість системи. Наявність стандартних продуктів уможливорює інтеграцію з регіональними платформами розподілу балансуєної енергії та допоміжних послуг, а також полегшує взаємодію із суміжними системними операторами. Тоді як спеціальні продукти дають змогу точково покривати нетипові або тимчасові потреби системи, не руйнуючи загальної логіки балансування. Такий позитивний ефект реалізується за умови чіткої специфікації параметрів кожного продукту. Також на цьому етапі нормотворчості особливо важливо вдосконалити прозорі критерії тимчасового відступу від «стандарту», зафіксувати строки дії таких відступів і регулярний перегляд доцільності їх подальшого застосування з поверненням до стандартних рішень, коли це можливо.

Передбачені законопроектом **механізми забезпечення потужності** можуть виконати роль перехідного інструмента у період відбудови системи та високої невизначеності. Правильно сформований механізм дає змогу гарантувати достатню доступність потужності у пікові години та під час аварійних ситуацій, не порушуючи цінових сигналів. Позитивний результат можливий за умови прямого закріплення екологічних порогів доступу до даного механізму, а також визначення прозорих, конкурентних процедур відбору для участі в механізмі забезпечення потужності.

Одним з позитивних аспектів законопроекту є також **оновлення підходу до агрегації**: зокрема, було виправлено попередні неточності та розширено сферу застосування агрегації. Це відкриває можливість для системного залучення розподілених ресурсів: від промислових навантажень та установок зберігання енергії до побутових пристроїв – до балансування та надання допоміжних послуг. Зрозуміла правова рамка для агрегаторів підсилить конкуренцію на ринку гнучкості, знизить транзакційні бар'єри для малих учасників і підвищить ефективність використання мережевої інфраструктури.

Позитивним кроком є **визначення послуг з гнучкості**, що наближає правове поле до ширшого застосування розподіленої генерації та керованого попиту з позиції їх системної цінності. Це особливо важливо для мінімізації витрат на балансування та скорочення необхідних резервів за умови високої частки відновлюваної генерації.

Запровадження інституту громадських енергетичних об'єднань створює місток між ринковою моделлю та потребами на рівні громад. Об'єднання в різних конфігураціях громадян, малого і середнього бізнесу, а також місцевих органів влади для спільного виробництва, зберігання, споживання й продажу енергії підсилить енергетичну стійкість на місцях, зменшить мережеві втрати, а також розвиватиме розподілену генерацію. Водночас законопроект поки що вимагає виключно неприбуткової форми від таких об'єднань, що звужує спектр життєздатних моделей та загалом суперечить європейським нормам. Якщо прибрати це обмеження, інструмент буде ефективнішим.

Нарешті, закладений **розвиток незалежних інструментів порівняння пропозицій електропостачальників** підвищить прозорість та спростить вибір постачальника для споживача. Відкритий доступ до стандартизованої інформації про ціни, умови договорів, супутні послуги та якість обслуговування зменшить інформаційну асиметрію та має потенціал

стати ключовим елементом на шляху до зрілого роздрібного ринку.

Невідповідності європейським підходам і потенційні «лазівки»

У поточній редакції законопроекту, поряд із важливими кроками зближення з правом ЄС, зберігається низка положень, які розширюють дискрецію, розмивають часові межі тимчасових інструментів і створюють поле для регуляторних «обхідних шляхів». У сукупності, це буде підвищувати невизначеність для інвесторів і учасників ринку, стримувати конкуренцію та ускладнювати інтеграцію з ринком ЄС.

Вісім ключових невідповідностей європейським підходам і потенційних лазівок матимуть негативні наслідки для ринку, тому їх треба доопрацювати. У додатках – більш деталізований та широкий перелік невідповідностей та лазівок разом з пропозиціями щодо їх виправлення.

1. Держава залишає за собою право втручатися в роботу ринку електричної енергії, впливаючи на ціну на електричну енергію шляхом регулювання цін та покладання спеціальних обов'язків (PCO).

Проект закону залишає державі право втручатися у формування цін на електроенергію. Натомість європейська Директива 2019/944 прямо встановлює, що постачальники мають бути вільні у визначенні ціни, а втручання можливе лише у виняткових випадках, тимчасово і виключно для захисту вразливих споживачів. Водночас український законопроект дозволяє кабміну поширювати спеціальні обов'язки на всіх побутових споживачів без чіткої часової межі. Це створює ризик фактичної консервації регулювання цін, яке мало б бути лише короткотерміновим інструментом захисту соціально вразливих груп.

Така невизначеність підриває розвиток конкуренції на ринку електроенергії та не стимулює гравців інвестувати у нові рішення. Якщо не буде чіткого обмеження в часі та прозорих умов застосування PCO, Україна ризикує залишитися з постійним «ручним» регулюванням, яке суперечить європейським правилам. Тому доцільно визначити конкретний максимальний термін дії таких механізмів та зобов'язати уряд розробити зрозумілі критерії для визначення моменту, коли конкуренція на роздрібному ринку є достатньо ефективною, аби відмовитися від регуляторного втручання.

У законодавчому регулюванні PCO одним з найважливіших факторів є питання компенсації учасникам PCO витрат, пов'язаних з їх виконанням. За всю історію існування PCO, що забезпечувало гарантовану ціну для побутових споживачів, жоден з суб'єктів, що ніс фінансові витрати, пов'язані з його виконанням, не отримав компенсації. Це прямо суперечить як законодавству України, так і директивам ЄС. Уряд не враховує це при переглядах моделі PCO, що відбувається досить регулярно. Це призводить до викривлення як фінансових показників, так і торгових стратегій основних донорів PCO, що, враховуючи їх монопольне становище на ринку електричної енергії, очевидно матиме вплив на ціни.

2. Невизначеність щодо термінів дії та інших особливостей спеціальних балансуючих продуктів.

Нинішня редакція зберігає невизначеність щодо режиму застосування спеціальних балансуючих продуктів: у тексті немає встановленого строку відступу від стандартних продуктів, а також не описано характер і межі рішення регулятора про такий відступ або його співвідношення зі «стандартом». Додатково перехідні положення дозволяють оператору системи передачі застосовувати спеціальні продукти й до ухвалення відповідного рішення регулятора, без визначення крайнього терміну для такого рішення. Сукупно це створює можливість тривалого використання нестандартних інструментів без календарних обмежень і прозорих правил щодо переходу до стандартних балансуючих продуктів, що відтерміновує перехід до гармонізованих європейських рішень.

Водночас проєкт не містить обов'язку періодично переоцінювати доцільність таких відступів, попри те що європейські правила прямо вимагають, аби оператори системи передачі щонайменше раз на два роки переглядали необхідність використання спеціальних продуктів і обґрунтовували сам факт відступу та часові рамки. Відсутність у законопроєкті вимог до періодичного перегляду та часових меж застосування підриває дисципліну повернення до «стандарту» й збільшує ризик консервації тимчасових рішень як сталих практик.

Для узгодження з підходом ЄС треба встановити кінцевий строк ухвалення регуляторного рішення про відступ, визначити граничний період його дії та передбачити регулярний (не рідше ніж раз на два роки) перегляд необхідності спеціальних продуктів з публічним звітуванням про результати і план повернення до стандартних продуктів.

3. Відсутність чіткої кінцевої дати переходу на п'ятнадцятихвилинний розрахунковий період, що створює невизначеність.

Відсутність зафіксованої «крайньої дати» переходу на п'ятнадцятихвилинний розрахунковий період створює простір для затягування і нерівномірної підготовки учасників ринку. У нинішній редакції передбачена така логіка: регулятор протягом шести місяців після набрання чинності законом разом з оператором системи передачі проводить оцінку тривалості впровадження, затверджує її результати і вже після цього впродовж наступних шести місяців ухвалює рішення щодо дати переходу. Водночас жодної зовнішньої часової межі не встановлено, і саме рішення про дату повністю делегується на результат майбутньої оцінки.

Європейська рамка, закріплена у Регламенті (ЄС) 2017/2195, задає чіткі межі: через три роки після набрання чинності регламентом усі оператори мають застосовувати п'ятнадцятихвилинний період врегулювання небалансів, а будь-які відступи супроводжуються регулярним аналізом витрат і вигод у взаємодії з Агентством ЄС з питань співробітництва енергетичних регуляторів. В українському законопроєкті не лише відсутня кінцева дата, але й не окреслена роль Агентства у валідації оцінки чи періодичному перегляді. На практиці це послабить зв'язок з європейським графіком та стандартами імплементації. Таким чином, доцільно встановити граничний термін повного переходу на п'ятнадцятихвилинний розрахунковий період (наприклад, не пізніше 1 січня 2028 року) і передбачити залучення Агентства до методології та верифікації оцінки.

4. Можливість «довготривалих» прайс-кепів спотворює цінові сигнали та суперечить принципам об'єднаного ринку.

У законопроекті суперечливо прописаний механізм цінових обмежень. Загальна норма статті 70.1 декларує відсутність мінімальних і максимальних обмежень на всіх сегментах, окрім суто технічних лімітів. Однак перехідні положення наділяють регулятора правом встановлювати «тимчасові» граничні ціни на ринку «на добу наперед» (РДН), внутрішньодобовому (ВДР) і балансуєчому ринку. Термін – до ста вісімдесяти днів для верхньої межі та до десяти днів для нижньої – за методикою власної розробки і за погодженням з Антимонопольним комітетом.

Така конструкція фактично дозволяє тривалі адміністративні інтервенції, що виходять за рамки технічних лімітів і не мають автоматичного механізму швидкого відновлення попереднього статусу. Водночас у праві ЄС максимальні та мінімальні оптові ціни загалом заборонені, а допустимі винятки – лише гармонізовані технічні межі, які адмініструють номіновані оператори ринку електричної енергії з прозорою процедурою автоматичного коригування. Ця розбіжність створює регуляторну невизначеність і суперечить базовій логіці внутрішнього ринку ЄС, де цінові сигнали мають формуватися без тривалих адміністративних обмежень.

Також тривалі цінові обмеження послаблюють конкуренцію між пропозиціями, особливо в умовах анонсованої двосесійної моделі (принципи роботи моделі та ризики її запровадження описані у пункті 7 цього документу). Обмеження на першій, національній, сесії створюють стимули для відкладання обсягів на другу, «об'єднану», що може збільшувати обсяги аварійної допомоги та фінансові втрати системного оператора. У підсумку замість гармонізації з європейськими правилами торгівлі та інтегрованим ціноутворенням ринок отримує довготривалу «ручну» надбудову, несумісну з принципами єдиного ринкового простору.

5. Визначення «громадського енергетичного об'єднання» не узгоджене в межах поточного тексту проекту закону України.

Визначення «громадського енергетичного об'єднання» загалом відповідає підходу Директиви (ЄС) 2019/944. Воно виходить із принципів добровільної та відкритої участі. Також важливий пріоритет суспільної екологічної, економічної чи соціальної вигоди для членів чи місцевих громад над отриманням прибутку. Допустимі види діяльності – генерація, у тому числі з відновлюваних джерел, розподіл, постачання, зберігання енергії, агрегація, енергоефективність, зарядна інфраструктура тощо. Така логіка узгоджується з п. 44 преамбули Директиви, який дозволяє державам-членам визначати будь-яку організаційно-правову форму громадського енергетичного об'єднання – від асоціацій і кооперативів до неприбуткових організацій і навіть малих/середніх підприємств – за умови дотримання інших зазначених вимог.

Натомість стаття 58.2 встановлює для громадського енергетичного об'єднання додаткову жорстку вимогу неприбутковості як обов'язкову ознаку організаційно-правової форми. Це звужує коло допустимих моделей, фактично виключаючи малі та середні підприємства й низку кооперативних структур, які можуть реінвестувати прибуток у спільні цілі, але формально не є «неприбутковими». У підсумку виникає внутрішня неузгодженість між статтею 1 (що

відповідає Директиві 2019/944) та статтю 58.2 (яка вводить обмеження, не передбачене правом ЄС і практикою держав-членів).

Щоб усунути колізію та не перешкоджати розвитку громадських енергетичних об'єднань, доцільно привести статтю 58.2 у відповідність до статті 1 і Директиви 2019/944.

6. У статтях, що регламентують балансуєчий ринок та врегулювання небалансів, варто чіткіше прописати, що ціни можуть бути від'ємними.

У законопроекті на рівні дефініцій є згадки про від'ємні ціни, але нема достатньо чіткої проєкції в операційні норми щодо балансуєчого ринку та врегулювання небалансів. У тексті прямо вказано, що ціни небалансів мають відображати вартість електроенергії в реальному часі, а європейські правила з балансування передбачають, що небалансна ціна може бути позитивною, нульовою або від'ємною. Водночас у статтях, які визначають порядок ціноутворення на балансуєчому ринку та сам механізм врегулювання небалансів, це не зафіксовано однозначним формулюванням. Це потенційно породжує подвійні трактування в розрахунках і різночитання між сегментами ринку.

Для усунення цієї прогалини доцільно передбачити можливість від'ємних цін у відповідних частинах статей про балансуєчий ринок і небаланси. Таке «дзеркальне» закріплення на рівні двох ключових статей прибере регуляторну невизначеність, забезпечить сумісність із підходом Регламенту 2017/2195 і зменшить ризики розривів у практиці розрахунків.

7. Двосесійна модель функціонування ринку електричної енергії – не порушення, але може стати джерелом проблем і викривлень.

Двосесійна конфігурація ринку «на добу наперед» передбачає проведення першої сесії в межах торгової зони України за правилами національного ринку, а другої – у складі єдиного сполучення ринків під адмініструванням номінованого оператора. Закриття національної сесії встановлюється не пізніше ніж за годину до завершення об'єднаної сесії, що фактично формує два різні часові та процедурні контури в межах одного операційного дня. Навіть за умови відповідності базовим вимогам, така конструкція створює додаткову складність і підвищує ризик арбітражу між сесіями, оскільки відмінності у правилах, часових межах і можливих обмеженнях ціни здатні стимулювати перенесення обсягів і розходження цінових сигналів між сегментами торгів.

Щоб пом'якшити ризики, слід закріпити тимчасовий характер двосесійної моделі на рівні перехідних положень і визначити граничний строк для підготовки та впровадження переходу до односесійної архітектури.

Вкрай необхідно при функціонуванні двосесійної моделі максимально лімітувати можливість впровадження адміністративних цінових меж і обов'язкових обсягів викупу у рамках будь-якої з сесій, визначивши для таких заходів виключні умови та стислий строк дії. Таке уточнення зменшить простір для регуляторних перекосів між «національною» та «об'єднаною» сесіями, а також зменшить обсяг зловживань.

8. Потенційний конфлікт інтересів Оператора ринку при визначенні правил функціонування об'єднаного ринку.

Поточна редакція закладає конфігурацію, у якій Оператор ринку одночасно формує правила для національних сегментів (ринок «на добу наперед» і внутрішньодобовий ринок) та отримує вплив на правила роботи об'єднаного ринку. Зокрема, стаття 2 передбачає, що правила РДН/ВДР розробляються і адмініструються Оператором ринку та затверджуються регулятором, тоді як правила торгів номінованого оператора ринку розробляються і затверджуються самим номінованим оператором за погодженням регулятора. Водночас у прикінцевих та перехідних положеннях Оператора ринку призначають тимчасовим номінованим оператором ринку до 1 квітня 2027 року.

За умов двосесійної моделі це означає, що одна й та сама установа, будучи розробником національних правил, водночас отримує інституційний вплив на нормативне поле «зовнішньої» сесії.

Додатковим чинником є перехідний режим до 1 квітня 2027 року: проєкт покладає виконання заходів з ринкового сполучення на чинних Оператора ринку та оператора системи передачі, одночасно допускаючи, що Оператор ринку може поєднувати роль тимчасового номінованого оператора ринку. За відсутності чіткого опису організаційної моделі такого поєднання, порядку передачі функцій, технологій і даних майбутньому номінованому оператору виникає регуляторна невизначеність і прямий ризик «саморегулювання», коли правила для об'єднаної сесії можуть бути вироблені під поточного адміністратора, що ускладнює конкуренцію та вхід альтернативних претендентів на статус номінованого оператора ринку.

Додатки

Додаток І. Невідповідності проєкту ЗУ 12087-д європейському законодавству та практиці

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
1. Держава залишає за собою право втручатися в роботу ринку електричної енергії, впливаючи на ціну на електричну енергію шляхом регулювання цін та покладання спеціальних обов'язків (ПСО)		
Стаття 62 8. Кабінет Міністрів України має право покласти спеціальні обов'язки щодо постачання електричної енергії за визначеними цінами вразливим споживачам, виключно при виконанні таких умов (додатково до інших вимог, що застосовуються згідно з цією статтею, крім частини дев'ятої): 1) спеціальні обов'язки повинні мати на меті задоволення загального економічного інтересу та не виходити за межі, необхідні для його досягнення; 2) спеціальні обов'язки мають бути чітко визначеними, прозорими, недискримінаційними та такими, що підлягають перевірці; 3) має бути гарантований рівний доступ електроенергетичних підприємств держав-членів Європейського Союзу та держав-сторін Енергетичного Співтовариства до споживачів згідно із частиною п'ятою статті 8 цього Закону;	Electricity Directive (EU) 2019/944 (recast) Article 5. Market-based supply prices 1. Suppliers shall be free to determine the price at which they supply electricity to customers. Member States shall take appropriate actions to ensure effective competition between suppliers. 2. Member States shall ensure the protection of energy poor and vulnerable household customers pursuant to Articles 28 and 29 by social policy or by other means than public interventions in the price setting for the supply of electricity. 3. By way of derogation from paragraphs 1 and 2, Member States may apply public interventions in the price setting for the supply of electricity to energy poor or vulnerable household customers . Such public interventions shall be subject to the conditions set out in paragraphs 4 and 5. 4. Public interventions in the price setting for the supply of electricity shall: (a) pursue a general economic interest and not go beyond what is necessary to achieve that general economic interest; (b) be clearly defined, transparent, non-discriminatory and verifiable; (c) guarantee equal access for Union electricity undertakings to customers; (d) be limited in time and proportionate as regards their beneficiaries;	Директива 2019/944 (стаття 5) чітко встановлює, що постачальники вільні визначати ціну, за якою вони постачають електроенергію, а втручання у ціноутворення допускається лише як винятковий (<i>derogation</i>) та тимчасовий (<i>limited in time</i>) захід і виключно для енергетично бідних та вразливих споживачів (<i>to energy poor or vulnerable household customers</i>). Частина 9 статті 62 проєкту ЗУ дозволяє Кабінету Міністрів України покласти ПСО щодо постачання за визначеними цінами всім побутовим споживачам (на додачу до тих побутових споживачів, що визначені як «вразливі») без чітко встановленого терміну (до моменту «встановлення ефективної конкуренції між електропостачальниками та визначення цін на роздрібному ринку електричної енергії»). До того ж, у частині 8 статті 62, що регламентує умови запровадження ПСО для вразливих споживачів, попри зазначення про обов'язкову « обмеженість в часі » такого ПСО, немає визначеності щодо того, про який максимальний термін йдеться. Це розмиває часові межі та дає значний простір для дискреції. Частина 3.2 Прикінцевих та перехідних положень про приведення чинних нормативно-правових актів у відповідність до частин 8 та 9 статті 62 не раніше скасування воєнного стану, та частина 5.3, що надає Регулятору дев'ять місяців після скасування (припинення) воєнного стану на аналіз ПСО та подання пропозицій до Кабінету Міністрів України щодо перегляду або скасування ПСО, загалом підривають стимули до швидшої ініціації процесу скасування чи обмеження в часі ПСО

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
4) строк дії спеціальних обов'язків має бути обмеженим в часі та пропорційним стосовно потреб захисту вразливих споживачів; 5) спеціальні обов'язки не повинні створювати додаткові витрати для учасників ринку у дискримінаційний спосіб. У разі покладення Кабінетом Міністрів України спеціальних обов'язків на основі цієї частини до Національного плану з енергетики та клімату у обов'язковому порядку включається ціль щодо зменшення рівня енергетичної бідності, визначаються політики та заходи, спрямовані на подолання енергетичної бідності, що може включати заходи соціальної політики та інші відповідні заходи, незалежно від кількості споживачів, що перебувають у стані енергетичної бідності. 9. До встановлення ефективної конкуренції між електропостачальниками та визначення цін на роздрібному ринку електричної енергії виключно на ринкових умовах Кабінет Міністрів України має право покласти спеціальні обов'язки щодо постачання електричної енергії побутовим споживачам за визначеними цінами (крім тих побутових споживачів, до яких вже застосовуються спеціальні обов'язки згідно з частиною восьмою цієї статті). <u>І. Прикінцеві та перехідні положення</u> 3.2. до 1 січня 2027 року, але не раніше	(e) not result in additional costs for market participants in a discriminatory way.	на ринку електроенергії. Отже, проєкт ЗУ «консервує» (1) нечітко обмежену в часі можливість (2) нецільового і широкого регулювання цін для всього, а не лише вразливого населення, а також не сприяє навіть поступовій відмові від регулювання до моменту скасування воєнного стану. Пропозиція №1. Внести зміни до <u>частин 8 та/або 9 статті 62</u>, або ж додати нову частину до <u>Прикінцевих та перехідних положень</u>, щоб встановити або чітко обмежити можливий термін дії ПСО. Пропозиція №2. Зобов'язати Кабінет Міністрів України, за підтримки Агентства Європейського Союзу з питань співробітництва енергетичних Регуляторів, розробити чіткі обставини, за яких допускалося б запровадження ПСО для всіх побутових споживачів. Зокрема, визначити критерії моменту досягнення «ефективної конкуренції» між електропостачальниками. Пропозиція №3. Зобов'язати Регулятора, за підтримки Агентства Європейського Союзу з питань співробітництва енергетичних Регуляторів та/або в рамках процесу консультацій з Секретаріатом Енергетичного Співтовариства, на основі спільно розроблених чітко визначених індикаторів здійснювати періодичний (наприклад раз на півроку) аналіз усіх спеціальних обов'язків для забезпечення загальносуспільних інтересів на ринку електричної енергії, покладених на учасників ринку (не лише відповідно до ЗУ «Про ринок електричної енергії»). У разі неготовності подавати пропозиції Кабінету Міністрів України щодо перегляду або скасування ПСО, на основі даного аналізу готувати чіткі обґрунтування та подавати Агентству Європейського Союзу з питань співробітництва енергетичних Регуляторів та/або Секретаріату Енергетичного Співтовариства щодо причин неможливості переглянути чи скасувати ПСО.

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
скасування воєнного стану, забезпечити приведення чинних нормативно-правових актів у відповідність до частин восьмої та дев'ятої статті 62 Закону України «Про ринок електричної енергії». 5. Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: 5.3. Впродовж дев'яти місяців після скасування (припинення) воєнного стану в Україні Регулятор після консультацій з Секретаріатом Енергетичного Співтовариства, здійснює аналіз всіх спеціальних обов'язків для забезпечення загальносуспільних інтересів на ринку електричної енергії, покладених на учасників ринку відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії», та подає пропозиції Кабінету Міністрів України щодо їх перегляду або скасування.		
2. Збереження можливості «затягування» термінів зміни постачальника електричної енергії за умови невідповідності технічним нормам		
Стаття 59. Зміна електропостачальника та агрегатора 2. У разі встановлення у споживача інтелектуального лічильника або при забезпеченні зчитування фактичних показів приладу (приладів) вимірювальної техніки споживача автоматизованою системою комерційного обліку, синхронізованою з центральною інформаційно-комунікаційною системою оператора системи передачі зміна	<u>Electricity Directive (EU) 2019/944 (recast)</u> <u>Article 12 (Right to switch and rules on switching-related fees)</u> 1. Switching supplier or market participant engaged in aggregation shall be carried out within the shortest possible time. Member States shall ensure that a customer wishing to switch suppliers or market participants engaged in aggregation, while respecting contractual conditions, is entitled to such a switch within a maximum of three weeks from the date of the request.	Проєкт ЗУ розширює для України норму Директиви 2019/944, визначаючи термін зміни постачальника до трьох тижнів для споживачів без інтелектуальних лічильників. Такий підхід може бути виправданим на поточному етапі, враховуючи низький рівень покриття інтелектуальними лічильниками в Україні (близько 20%). Пропозиція. З метою стимулювання прогресу щодо збільшення рівня покриття інтелектуальними лічильниками, варто додати до Прикінцевих та перехідних положень зобов'язання для Кабінету Міністрів України та Регулятора розробити та затвердити план дій щодо стимулювання встановлення інтелектуальних систем обліку (АСКОЕ) для споживачів, – з кінцевою датою переходу всіх

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
електропостачальника або агрегатора за ініціативою споживача має тривати не більше однієї доби відповідно до правил роздрібного ринку. Якщо дата зміни електропостачальника та/або агрегатора за ініціативою споживача припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день, що визначений відповідно до закону, днем закінчення строку такої зміни є перший наступний за ним робочий день. В іншому випадку технічний процес зміни електропостачальника та агрегатора за ініціативою споживача має здійснюватися у строк не більше трьох тижнів з дня повідомлення споживачем про намір змінити електропостачальника, а за скороченою процедурою у строк не більше трьох календарних днів за умови отримання адміністратором комерційного обліку у визначеному Регулятором порядку інформації щодо погодження споживача з попереднім та новим постачальниками (агрегаторами) прогнозних даних про покази приладу (приладів) вимірювальної техніки на дату зміни.	By no later than 2026, the technical process of switching suppliers shall take no longer than 24 hours and shall be possible on any working day.	споживачів на інтелектуальний облік (з диференціацією за обсягами споживання). У <u>Прикінцевих та перехідних положеннях</u> слід зафіксувати кінцеву дату, до якої очікується перехід усіх споживачів на такий облік, та, відповідно, з якої норма про продовження терміну зміни електропостачальника втратить чинність, що дозволить забезпечити повну відповідність <u>статті 12 Директиви 2019/944</u>. Альтернативно, можна одразу прописати у <u>Прикінцевих та перехідних положеннях</u> такі норми (як приклад): 13-4. Споживачі, засоби вимірювальної техніки яких не відповідають мінімальним вимогам до класу точності та функціональності засобів вимірювальної техніки у складі вузлів обліку, мінімальні вимоги до яких встановлені Регулятором та діяли станом на 31.12.2021, зобов'язані привести засоби вимірювальної техніки у відповідність до мінімальних вимог до класу напруги та функціональності засобів вимірювальної техніки у складі вузлів обліку, що використовуються під час проєктування нового будівництва, модернізації, реконструкції, технічного переоснащення або капітального ремонту електроустановок, а також при встановленні та заміні засобів вимірювальної техніки, у залежності від рівня напруги та потужності для точок комерційного обліку, що були встановлені Регулятором та діяли станом на 31.12.2021, у строк до: 31.12.2024 – для споживачів, приєднаних по третьому або четвертому рівню напруги; 31.12.2025 – для споживачів, приєднаних по другому рівню напруги; 31.12.2026 – для споживачів, приєднаних по першому рівню напруги та приєднана активна потужність яких перевищує 150 кВт. При приведенні у відповідність засобів вимірювальної техніки згідно вимог абзацу 1 цього пункту, споживачі мають право використовувати засоби вимірювальної техніки вищого класу точності та функціональності.

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
3. Невизначеність щодо термінів дії та інших особливостей спеціальних балансуючих продуктів.		
Стаття 68. Балансуючий ринок Вимоги до стандартних балансуючих продуктів, зокрема для міждержавного балансування, визначаються загальноєвропейськими правилами. Вимоги до спеціальних балансуючих продуктів розробляються оператором системи передачі та затверджуються Регулятором. У випадку, якщо операції з купівлі та продажу балансууючої електричної енергії та надання послуг з балансууючої потужності у формі стандартних балансуючих продуктів не здатні в повній мірі забезпечити операційну безпеку енергосистеми та/або технічні характеристики електроустановок учасників ринку не відповідають вимогам до стандартних балансуючих продуктів, купівля та продаж балансууючої електричної енергії та надання послуг з балансууючої потужності може здійснюватися у формі спеціальних балансуючих продуктів, за умови прийняття рішення Регулятором про надання відступу від використання стандартних балансуючих продуктів. Оператор системи передачі розробляє пропозицію щодо відступу від використання стандартних балансуючих продуктів з визначенням заходів, спрямованих на мінімізацію використання спеціальних	<u>REGULATION (EU) 2017/2195</u> establishing a guideline on electricity balancing Article 26. Requirements for specific products 1. Following the approval of the implementation frameworks for the European platforms pursuant to Articles 19, 20 and 21, each TSO may develop a proposal for defining and using specific products for balancing energy and balancing capacity. This proposal shall include at least: (a) a definition of specific products and of the time period in which they will be used; (b) a demonstration that standard products are not sufficient to ensure operational security and to maintain the system balance efficiently or a demonstration that some balancing resources cannot participate in the balancing market through standard products; (c) a description of measures proposed to minimise the use of specific products subject to economic efficiency; (d) where applicable, the rules for converting the balancing energy bids from specific products into balancing energy bids from standard products; (e) where applicable, the information on the process for the conversion of balancing energy bids from specific products into balancing energy bids from standard products and the information on which common merit order list the conversion will take place; (f) a demonstration that the specific products do not create significant inefficiencies and distortions in the balancing market within and outside the scheduling area.	Регламент (ЄС) 2017/2195 передбачає впровадження оператором системи передачі (ОСП) стандартних продуктів для балансування, однак надає право ОСП також паралельно запроваджувати і спеціальні продукти послуг з балансування у разі, якщо стандартних продуктів не достатньо для забезпечення балансування системи, що загалом відповідає запропонованим у проєкті ЗУ формулюванням. Однак, проєкт ЗУ не надає конкретики щодо характеру потенційного рішення Регулятора про надання відступу від використання стандартних балансуючих продуктів, зокрема потенційного терміну функціонування таких продуктів, а також їх співвідношення зі стандартними балансуючими продуктами. Це може уповільнити перехід до стандартних балансуючих продуктів. До того ж, <u>частина 8 Прикінцевих та перехідних положень</u> дозволяє ОСП використовувати спеціальні балансуочі продукти без відповідного рішення Регулятора про надання відступу від використання стандартних балансуючих продуктів, не встановлюючи термін для прийняття такого рішення. Презюмуючи, що рішення про даний відступ мало б містити чіткий термін, до якого ОСП може здійснювати купівлю-продаж послуг з балансування, що відрізняються від стандартних балансуючих продуктів відповідно до правил ринку, відсутність чіткого кінцевого терміну для ухвалення рішення Регулятором означає ризик безстрокового затягування переходу до стандартних європейських продуктів. Крім того, поточна редакція проєкту ЗУ не містить норми про те, що ОСП, який використовує спеціальні продукти, повинен переглядати принаймні раз на два роки необхідність використання цих спеціальних продуктів (<u>частина 2 статті 26 Регламент (ЄС) 2017/2195</u>).

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
балансуючих продуктів з урахуванням економічної ефективності, доказів того, що спеціальні балансуєчі продукти не призводять до неефективного функціонування балансуєчого ринку, та подає її на затвердження Регулятора. Купівля та продаж балансуєчої електричної енергії та надання послуг з балансуєчої потужності у формі спеціальних балансуєчих продуктів здійснюється в межах торгов(их) (-ої) зон (-и) України без здійснення міждержавного балансування. Вимоги до спеціальних балансуєчих продуктів, що розробляються оператором системи передачі, встановлюються правилами ринку та кодексом системи передачі. <u>II. Прикінцеві та перехідні положення</u> 8. До прийняття рішення Регулятором про надання відступу від використання стандартних балансуєчих продуктів відповідно до частини третьої статті 68 Закону України «Про ринок електричної енергії», оператор системи передачі здійснює купівлю-продаж послуг з балансування, у тому числі допоміжних послуг (балансуєчої потужності), що відрізняються від стандартних балансуєчих продуктів відповідно до правил ринку.		Пропозиція №1. Встановити чіткий дедлайн для ухвалення рішення Регулятором про надання відступу від використання стандартних балансуєчих продуктів. Пропозиція №2. Встановити чіткі часові обмеження для дії рішення Регулятора щодо відступу від використання стандартних балансуєчих продуктів, щоб уникнути ризику «консервації» поточної неефективної моделі балансування на невизначений термін. Пропозиція №3. Зобов'язати ОСП принаймні раз на два роки переглядати необхідність використання спеціальних продуктів.

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
<i>4. Відсутність чіткої кінцевої дати переходу на 15-хвилинний розрахунковий період, що створює невизначеність.</i>		
II. Прикінцеві та перехідні положення 5. Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: 5.2. Протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом спільно з оператором системи передачі провести оцінку тривалості впровадження 15-хвилинного періоду розрахунку небалансу та затвердити її результати, протягом шести місяців з дня затвердження результатів оцінки прийняти рішення щодо дати переходу на 15-хвилинний період розрахунку небалансу.	REGULATION (EU) 2017/2195 establishing a guideline on electricity balancing Article 53. Imbalance settlement period 1. By three years after the entry into force of this Regulation, all TSOs shall apply the imbalance settlement period of 15 minutes in all scheduling areas while ensuring that all boundaries of market time unit shall coincide with boundaries of the imbalance settlement period. 2. The TSOs of a synchronous area may jointly request an exemption from the requirement laid down in paragraph 1. 3. Where the relevant regulatory authorities of a synchronous area grant an exemption from the requirement laid down in paragraph 1 upon a joint request of the TSOs in the concerned synchronous area or at their own initiative, they shall perform, in cooperation with the Agency and at least every three years, a cost-benefit analysis concerning the harmonisation of the imbalance settlement period within and between synchronous areas.	Перехід на 15-хвилинний розрахунковий період є фундаментальною умовою для інтеграції з європейськими ринками та розвитку ринків гнучкості. Проєкт ЗУ делегує визначення дати переходу на майбутню оцінку Регулятора, не встановлюючи кінцевого терміну, що надає значний простір для дискреції. Крім того, у проєкті ЗУ нема вимоги проведення щонайменше раз на три роки cost-benefit analysis у співпраці з Агентством Європейського Союзу з питань співробітництва енергетичних Регуляторів щодо гармонізації періоду врегулювання небалансу в межах синхронних областей та між ними. Попри те, що формальне введення цієї норми могло б означати спосіб відтермінування переходу на 15-хвилинний розрахунковий період, в рамках проведення аналізу, вже передбаченого в частині 5.2 <u>Прикінцевих та перехідних положень</u>, слід передбачити кооперацію з Агентством Європейського Союзу з питань співробітництва енергетичних Регуляторів. Пропозиція №1. Внести зміни до Прикінцевих та перехідних положень, встановивши чіткий кінцевий термін для повного переходу на 15-хвилинний період розрахунку небалансу, наприклад не пізніше 1 січня 2028 року за аналогією з переходом на 15-хвилинний період обрахунку обсягу активної електричної енергії. Пропозиція №2. Визначити роль Агентства Європейського Союзу з питань співробітництва енергетичних Регуляторів в контексті проведення та валідації оцінки тривалості впровадження 15-хвилинного періоду розрахунку небалансу.

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
<i>5. Нечіткі пріоритети порядку розподілу доходів від управління обмеженнями в перехідний період.</i>		
II. Прикінцеві та перехідні положення 6. До затвердження Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, переліку загальноєвропейських та регіональних правил згідно із частиною другою статті 2 Закону України «Про ринок електричної енергії» та приведення у відповідність до цього Закону нормативно-правових актів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, порядок розподілу доходів від управління обмеженнями узгоджується оператором системи передачі із заінтересованими операторами енергосистем суміжних держав та погоджується з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.	REGULATION (EU) 2019/943 on the internal market for electricity <u>Article 19. Congestion income</u> 2. The following objectives shall have priority with the respect to the allocation of any revenues resulting from the allocation of cross-zonal capacity: (a) guaranteeing the actual availability of the allocated capacity including firmness compensation; or (b) maintaining or increasing cross-zonal capacities through optimisation of the usage of existing interconnectors by means of coordinated remedial actions, where applicable, or covering costs resulting from network investments that are relevant to reduce interconnector congestion. 3. Where the priority objectives set out in paragraph 2 have been adequately fulfilled, the revenues may be used as income to be taken into account by the regulatory authorities when approving the methodology for calculating network tariffs or fixing network tariffs, or both. The residual revenues shall be placed on a separate internal account line until such a time as it can be spent for the purposes set out in paragraph 2.	Норма в Прикінцевих та перехідних положеннях, яка дозволяє ОСП узгоджувати порядок розподілу доходів від управління обмеженнями (congestion income) безпосередньо з операторами суміжних держав до затвердження європейських правил, є ризикованою. Вона створює умови для непрозорих домовленостей та неефективного використання коштів, які, згідно з європейським законодавством (Регламент (ЄС) 2019/943), мають першочергово спрямовуватися на гарантування та збільшення пропускної спроможності. Пропозиція. Доповнити Прикінцеві та перехідні положення вимогою про те, що до моменту повного впровадження регіональних правил, будь-який тимчасовий порядок розподілу доходів від управління обмеженнями, що узгоджується ОСП, повинен базуватися на ключових принципах статті 19 Регламенту (ЄС) 2019/943.
<i>6. Можливість «довготривалих» прайс-кепів спотворює цінові сигнали та суперечить принципам об'єднаного ринку.</i>		
Стаття 70.1 Технічні цінові обмеження На ринку електричної енергії не мають застосовуватися мінімальні та максимальні обмеження цін на електричну енергію під час торгів та розрахунків в усіх розрахункових періодах при єдиному сполученні ринків, а також мінімальні та максимальні обмеження	REGULATION (EU) 2019/943 on the internal market for electricity <u>Article 10. Technical bidding limits</u> 1. There shall be neither a maximum nor a minimum limit to the wholesale electricity price. This provision shall	Надання Регулятору права встановлювати граничні ціни на термін до 180 днів (Прикінцеві та перехідні положення) створює значні ризики для ринкового ціноутворення як з огляду на статтю 10 Регламенту (ЄС) 2019/943, так і у світлі запропонованої двосесійної моделі торгівлі (національна сесія та об'єднана сесія). Зокрема, це може призвести до штучного стримування або завищення цін на першій (національній) сесії, що спотворюватиме цінові сигнали,

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
ціни на балансуєчу електричну енергію та обмеження ціни небалансів електричної енергії, крім технічних цінових обмежень торгів, які можуть застосовуватися в розрахунковому періоді балансування, а також при єдиному сполученні ринків відповідно до частини другої цієї статті. <u>II. Прикінцеві та перехідні положення</u> 9. Регулятор має право встановлювати мінімальну або максимальну граничну ціну (тимчасову мінімальні або максимальні цінові межі) на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому ринку та балансуєчому ринку для кожної торгової зони з відповідним обґрунтуванням у разі істотного коливання цін на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому ринку та балансуєчому ринку. Критерії істотного коливання цін на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому ринку та балансуєчому ринку визначаються у відповідності до методики, затверджені Регулятором та погодженою Антимонопольним комітетом України. Максимальна або мінімальна гранична ціна встановлюється Регулятором за погодженням з Антимонопольним комітетом України. Максимальна гранична ціна, що встановлюється Регулятором, діє впродовж 180 днів, якщо більш короткий строк її дії не визначений Регулятором. Мінімальна гранична ціна, що встановлюється Регулятором, діє впродовж 10 днів,	apply, inter alia, to bidding and clearing in all timeframes and shall include balancing energy and imbalance prices, without prejudice to the technical price limits which may be applied in the balancing timeframe and in the day-ahead and intraday timeframes in accordance with paragraph 2. 2. NEMOs may apply harmonised limits on maximum and minimum clearing prices for day-ahead and intraday timeframes. Those limits shall be sufficiently high so as not to unnecessarily restrict trade, shall be harmonised for the internal market and shall take into account the maximum value of lost load. NEMOs shall implement a transparent mechanism to adjust automatically the technical bidding limits in due time in the event that the set limits are expected to be reached. The adjusted higher limits shall remain applicable until further increases under that mechanism are required. 3. Transmission system operators shall not take any measures for the purpose of changing wholesale prices. 4. Regulatory authorities or, where a Member State has designated another competent authority for that purpose, such designated competent authorities, shall identify policies and measures applied within their territory that could contribute to indirectly restricting wholesale price formation, including limiting bids relating to the activation of balancing energy, capacity mechanisms, measures by the transmission system operators, measures intended to challenge market outcomes, or to prevent the abuse of dominant positions or inefficiently defined bidding zones. 5. Where a regulatory authority or designated competent authority has identified a policy or measure	підриваючи основні принципи об'єднаного ринку. Також частина суб'єктів матиме можливість не виставляти на продаж ресурс на першій сесії (обмеженій прайс-кепами) і виставляти його для продажу на другій. В результаті таких дій НЕК «Укренерго» буде змушений купувати аварійну допомогу та нести необґрунтовані збитки. Пропозиція №1. Зменшити максимальний термін дії граничних цін, що встановлюються Регулятором, зі 180 днів до значно коротшого періоду (наприклад, 10-14 днів), з метою забезпечення використання граничних цін виключно як тимчасового антикризового інструменту, а не як інструменту довгострокового регулювання. Пропозиція №2. З метою поступової мінімізації можливості для цінових маніпуляцій зафіксувати в законі зобов'язання щодо поступового наближення та гармонізації правил проведення першої (національної) та другої (об'єднаної) сесій торгів, встановивши для цього чіткий термін у <u>Прикінцевих та перехідних положеннях</u>.

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми <i>acquis</i> ЄС	Коментарі та пропозиції
якщо більш короткий строк її дії не визначений Регулятором. Рівень максимальної та мінімальної граничної ціни має впливати на формування вільної (ринкової) ціни у мінімальний спосіб.	which could serve to restrict wholesale price formation it shall take all appropriate actions to eliminate or, if not possible, to mitigate the impact of that policy or measure on bidding behaviour. Member States shall provide a report to the Commission by 5 January 2020 detailing the measures and actions they have taken or intend to take.	
7. Визначення «громадського енергетичного об'єднання» не узгоджене в рамках поточного тексту проєкту ЗУ.		
<u>Стаття 1. Визначення термінів</u> 34) громадське енергетичне об'єднання - юридична особа, утворена фізичними особами та/або суб'єктами малого та/або мікропідприємництва, незалежно від форми власності, та/або органами місцевого самоврядування, які добровільно об'єдналися на основі членства та відкритої участі для задоволення суспільних, зокрема економічних, екологічних та соціальних інтересів своїх членів (учасників) та/або місцевих громад, не маючи своєю основною метою отримання прибутку, та мають право здійснювати діяльність з агрегації, виробництва, у тому числі з відновлюваних джерел енергії, розподілу, постачання електричної енергії, зберігання енергії, споживати електричну енергію, надавати своїм членам (учасникам) послуги електрозарядних станцій та інші послуги в порядку та на умовах, визначених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;	<u>Electricity Directive (EU) 2019/944 (recast)</u> (44) Membership of citizen energy communities should be open to all categories of entities. However, the decisionmaking powers within a citizen energy community should be limited to those members or shareholders that are not engaged in large-scale commercial activity and for which the energy sector does not constitute a primary area of economic activity. Citizen energy communities are considered to be a category of cooperation of citizens or local actors that should be subject to recognition and protection under Union law. The provisions on citizen energy communities do not preclude the existence of other citizen initiatives such as those stemming from private law agreements. It should therefore be possible for Member States to provide that citizen energy communities take any form of entity, for example that of an association, a cooperative, a partnership, a nonprofit organisation or a small or medium-sized enterprise, provided that the entity is entitled to exercise rights and be subject to obligations in its own name. <u>Article 2. Definitions</u> (11) 'citizen energy community' means a legal entity that:	У тексті проєкту існує невідповідність між визначенням у <u>статті 1</u>, що відповідає визначенню зі <u>статті 2 Директиви 2019/944</u>, та <u>статтею 58.2</u>, що вводить норму неприбутковості для громадських енергетичних об'єднань. Пропозиція. Привести <u>статтю 58.2</u> у відповідність до визначення зі <u>статті 1</u>, орієнтуючись на преамбулу (<u>пункт 44</u>) <u>Директиви 2019/944</u>, що підкреслює, що громадські енергетичні об'єднання можуть набувати різних організаційно-правових форм, зокрема існувати як підприємства.

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
<u>Стаття 58.2.</u> Громадське енергетичне об'єднання 1. Діяльність громадського енергетичного об'єднання ґрунтується на добровільній та відкритій участі його членів (учасників). Громадське енергетичне об'єднання створюється відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» або Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» або як юридична особа іншої організаційно-правової форми, яка відповідно до законодавства, що встановлює вимоги до такої організаційно-правової форми, є неприбутковою організацією та яка відповідно до установчого договору, статуту або інших установчих документів юридичної особи, має право споживати електричну енергію, здійснювати виробництво електричної енергії, зокрема з відновлюваних джерел енергії, здійснювати розподіл, постачання електричної енергії, діяльність з агрегації, зберігання енергії, надавати послуги з енергоефективності та/або послуги із заряджання систем акумуляування електричної енергії (аккумуляторних батарей) електромобілів, або надавати своїм членам (учасникам) інші послуги, пов'язані з діяльністю у сфері електроенергетики.	(a) is based on voluntary and open participation and is effectively controlled by members or shareholders that are natural persons, local authorities, including municipalities, or small enterprises; (b) has for its primary purpose to provide environmental, economic or social community benefits to its members or shareholders or to the local areas where it operates rather than to generate financial profits; (c) may engage in generation, including from renewable sources, distribution, supply, consumption, aggregation, energy storage, energy efficiency services or charging services for electric vehicles or provide other energy services to its members or shareholders;	
<i>8. Нечіткі екологічні вимоги до генеруючих установок, що беруть участь в механізмах забезпечення потужності.</i>		
<u>Стаття 19.1 Механізми забезпечення потужності</u> 3. Правила функціонування механізмів забезпечення потужності затверджуються	<u>REGULATION (EU) 2019/943 on the internal market for electricity</u> <u>Article 22.</u> Design principles for capacity mechanisms	Попри чітке посилання на Регламент (ЄС) 2019/943 в контексті вимог щодо гранично допустимих викидів CO2 генеруючими установками, що беруть участь у механізмах забезпечення потужності, ця норма все ж залишає широке трактування та провокує невизначеність щодо таких вимог. Натомість

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
Регулятором та повинні містити зокрема: 8) вимоги щодо гранично допустимих викидів CO2 генеруючими установками, що беруть участь у механізмах забезпечення потужності відповідно до Регламенту (ЄС) 2019/943 від 5 червня 2019 року про внутрішній ринок електроенергії та стандартів, встановлених Міжнародною організацією зі стандартизації;	Capacity mechanisms shall incorporate the following requirements regarding CO2 emission limits: ... (b) from 1 July 2025 at the latest, generation capacity that started commercial production before 4 July 2019 and that emits more than 550 g of CO2 of fossil fuel origin per kWh of electricity and more than 350 kg CO2 of fossil fuel origin on average per year per installed kWe shall not be committed or receive payments or commitments for future payments under a capacity mechanism.	Натомість частина 4 статті 22 Регламенту (ЄС) 2019/943 прямо забороняє участь у механізмах потужності для генеруючих установок, що з 1 липня 2025 року перевищують ліміти викидів в 550 г CO₂/кВт·год та не більше 350 кг CO₂ в середньому на рік на встановлений кВт. Пропозиція. Ввести чіткі ліміти викидів в частині 3 статті 19.1, конкретизуючи вимоги Регламенту (ЄС) 2019/943 (550 г CO₂/кВт·год та не більше 350 кг CO₂ в середньому на рік на встановлений кВт).
<i>9. У статтях, що регламентують балансуєчий ринок та врегулювання небалансів, варто чіткіше прописати, що ціни можуть бути від'ємними.</i>		
1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні: 83) купівля-продаж електричної енергії за процедурою від'ємної ціни – купівля-продаж електричної енергії за умови надання покупцем електричної енергії продавцю електричної енергії послуги із стимулювання споживання електричної енергії в умовах недостатнього попиту та надлишку пропозиції електричної енергії та, одночасно, закупівлю покупцем у продавця відповідного обсягу електричної енергії за найменшою ціною визначеною сторонами; <u>Стаття 68.</u> Балансуєчий ринок 8. ...Ціноутворення на балансуєчому ринку має відбуватись на принципах, що передбачені загальноєвропейськими правилами. <u>Стаття 70.</u> Врегулювання небалансів електричної енергії	REGULATION (EU) 2017/2195 establishing a guideline on electricity balancing <u>Article 55.</u> Imbalance price 1. Each TSO shall set up rules to calculate the imbalance price, which can be positive, zero or negative...	Проект ЗУ надає визначення «купівлі-продажу електричної енергії за процедурою від'ємної ціни». Однак для додаткових гарантій сумісності з європейським балансуєчим ринком необхідно прямо вказати на можливість від'ємних цін у ключових статтях законопроєкту, а також передбачити інші необхідні законодавчі зміни. Пропозиція №1. Доповнити частину 8 статті 68 таким чином: «Ціноутворення на балансуєчому ринку має відбуватись на принципах, що передбачені загальноєвропейськими правилами. Ціна на балансуєчу електричну енергію може набувати позитивних, нульових та від'ємних значень.» Пропозиція №2. Доповнити частину 5 статті 70 такими нормами: «...Врегулюванням небалансів електричної енергії є вчинення стороною, відповідальною за баланс, правочинів щодо купівлі-продажу електричної енергії з оператором системи передачі в обсягах небалансів електричної енергії за цінами небалансів, визначеними відповідно до правил ринку. Ціни небалансів електричної енергії можуть набувати позитивних, нульових та від'ємних значень.» Пропозиція №3. У Прикінцевих та перехідних положеннях визначати подальші необхідні кроки поза межами цього законопроєкту, наприклад через чітко обмежене у часі («протягом

Норми проєкту ЗУ	Відповідні норми acquis ЄС	Коментарі та пропозиції
5. Оператор системи передачі врегульовує небаланси електричної енергії із сторонами, відповідальними за баланс, у порядку, визначеному цим Законом та правилами ринку. Врегулюванням небалансів електричної енергії є вчинення стороною, відповідальною за баланс, правочинів щодо купівлі-продажу електричної енергії з оператором системи передачі в обсягах небалансів електричної енергії за цінами небалансів, визначеними відповідно до правил ринку. Ціни небалансів мають відображати вартість електричної енергії у реальному часі.		шести місяців з дня набрання чинності цим законопроектом») доручення Кабінету Міністрів України розробити відповідні зміни до податкового та митного законодавства з метою врегулювання операцій з купівлі-продажу електричної енергії за від'ємними цінами.

Додаток II. Інші проблемні моменти та потенційні лазівки

Частина проєкту ЗУ, якої стосується коментар	Коментарі та пропозиції
<i>1. Двосесійна модель – це хоч і не порушення, але потенційне джерело проблем та викривлень.</i>	
Стаття 67.1 Єдине сполучення ринків «на добу наперед» та єдине сполучення внутрішньодобових ринків Торги на ринку «на добу наперед» відбуваються наступним чином: 1) перша сесія торгів на ринку «на добу наперед» проводиться оператором ринку у межах торгової зони (зон) України за правилами ринку «на добу наперед». Закриття торгів на першій сесії на ринку «на добу наперед» відбувається не пізніше, ніж за одну годину до закриття торгів єдиного сполучення ринків «на добу наперед»; 2) друга сесія торгів на ринку «на добу наперед» при єдиному сполученні ринків проводиться номінованим (-ими) оператором (-ами) за правилами торгів відповідного номінованого оператора.	Двосесійна модель ринку, де перша сесія торгів проводиться існуючим оператором ринку в межах України, а друга сесія – вже як частина єдиного сполучення ринків проводиться номінованим оператором ринку, хоч і є типовою та не є прямим порушенням, може створювати додаткову складність та потенційні арбітражні проблеми між сесіями. Пропозиція №1. У Прикінцевих та перехідних положеннях вказати на тимчасовий характер такої конфігурації на ринку електроенергії та зобов'язати уповноважені органи розробити план дій щодо переходу на односесійну модель до певного чітко визначеного терміну. Пропозиція №2. У випадку роботи по двосесійній моделі – максимально обмежити можливість вводити цінові обмеження та обсяги обов'язкового викупу на відповідній сесії та передбачити обмежені строки таких заходів та виключність випадків.
<i>2. Потенційний конфлікт інтересів Оператора ринку при визначенні правил функціонування об'єднаного ринку.</i>	
Стаття 2. Правові основи функціонування ринку електричної енергії Правила ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку розробляються і адмініструються оператором ринку та затверджуються Регулятором. Правила торгів номінованого оператора ринку розробляються та затверджуються номінованим оператором ринку та погоджуються Регулятором. Стаття 67.1 Єдине сполучення ринків «на добу наперед» та єдине сполучення внутрішньодобових ринків Торги на ринку «на добу наперед» відбуваються наступним чином: 1) перша сесія торгів на ринку «на добу наперед» проводиться оператором ринку у межах торгової зони (зон) України за правилами ринку «на добу наперед». Закриття торгів на першій сесії на ринку «на добу наперед» відбувається не пізніше, ніж за одну годину до закриття торгів єдиного сполучення ринків «на добу наперед»;	У поточній редакції проєкт ЗУ надає Оператору ринку повноваження розробляти та затверджувати правила торгів номінованого оператора ринку (Стаття 2), водночас призначаючи його тимчасовим номінованим оператором ринку до 1 квітня 2027 року (частина 2 Прикінцевих та перехідних положень). Це створює прямий конфлікт інтересів, оскільки Оператор ринку може розробляти та затверджувати правила «під себе», що може обмежити конкуренцію та ускладнити вихід на ринок інших потенційних номінованих операторів ринку у майбутньому. Цю нову функцію щодо розробки та затвердження правил торгів номінованого оператора ринку Оператор ринку отримає на додачу до вже визначеної функції розробки та адміністрування правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку (Стаття 2), що в умовах запропонованих «двосесійних» торгів також може створювати конфлікт інтересів. Крім того, у перехідний період, до 1 квітня 2027 року, виконання заходів для market coupling покладається на існуючих Оператора ринку та ОСП, що створює потенційну невизначеність щодо розподілу відповідальності та передачі функцій, технологій і даних від «старого»

Частина проєкту ЗУ, якої стосується коментар	Коментарі та пропозиції
2) друга сесія торгів на ринку «на добу наперед» при єдиному сполученні ринків проводиться номінованим (-ими) оператором (-ами) за правилами торгів відповідного номінованого оператора. II. Прикінцеві та перехідні положення 2. Тимчасово, до 1 квітня 2027 року, виконання заходів, необхідних для єдиного сполучення внутрішньодобових ринків та/або єдиного сполучення ринків «на добу наперед» здійснюється оператором системи передачі та оператором ринку, призначеним номінованим оператором ринку відповідно до статті 51 Закону України «Про ринок електричної енергії». Оператор системи передачі та номінований оператор ринку, визначений відповідно до положень цього абзацу, тимчасово, до 1 квітня 2027 року, забезпечують спільне виконання заходів, необхідних для єдиного сполучення внутрішньодобових ринків та/або єдиного сполучення ринків «на добу наперед», та впровадження резервних процедур в рамках єдиного сполучення ринків. Оператор системи передачі, номінований оператор ринку, визначений відповідно до абзацу першого цього пункту, інші призначені номіновані оператори ринку зобов'язані протягом вісімнадцяти місяців з дня набрання чинності цим Законом, але не пізніше 31 грудня 2026 року, вжити заходів для укладення багатостороннього договору взаємодії між номінованими операторами ринку та оператором систем передачі. З 1 квітня 2027 року виконання заходів, необхідних для єдиного сполучення внутрішньодобових ринків та/або єдиного сполучення ринків «на добу наперед», здійснюється відповідно до законодавства України.	оператора до новопризначеного номінованого оператора ринку в майбутньому. Попри те, що Оператор ринку і до 1 квітня 2027 року, і після може бути одночасно номінованим оператором ринку та оператором ринку, даний проєкт ЗУ не дає чіткого визначення, яким чином та в якій організаційній формі таке поєднання функцій є можливим. Пропозиція №1. Щоб уникнути конфлікту інтересів, варто встановити у Прикінцевих та перехідних положеннях, що до 1 квітня 2027 року Оператор ринку не може бути залучений до розробки правил функціонування об'єднаного ринку. Ці функції мають бути покладені на Регулятора та/або Міністерство енергетики України та/або НЕК «Укренерго». У такому разі Оператор ринку зможе бути залучений до цього процесу лише після вказаної дати, коли базові правила вже будуть встановлені та інші учасники зможуть претендувати на паспортизацію у ролі номінованого оператора. Пропозиція №2. Слід задати чітку рамку того, яким чином та в якій організаційній формі Оператор ринку може поєднувати функції номінованого оператора ринку та оператора ринку та хто буде виконувати функцію супервайзера такої роботи для уникнення зловживання – наприклад, Агентство Європейського Союзу з питань співробітництва енергетичних Регуляторів.
3. Потенційне умисне звуження вибірки: «пряме перехресне субсидіювання» та «перехресне субсидіювання»	
Стаття 62. Спеціальні обов'язки для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії Покладення таких спеціальних обов'язків має відповідати таким умовам: ... 5) не допускати прямого перехресного субсидіювання між споживачами, яким електрична енергія постачається за вільними цінами, і побутовими	Згадана частина може означати потенційну можливість забезпечити функціонування «непрямої» схеми перехресного субсидіювання (застереження щодо використання слова «прямого» у словосполученні «прямого перехресного субсидіювання»). Пропозиція. Формулювання <u>пункту 5 статті 62</u> змінити на «не допускати перехресного субсидіювання».

Частина проєкту ЗУ, якої стосується коментар	Коментарі та пропозиції
споживачами, яким електрична енергія постачається відповідно до покладених спеціальних обов'язків.	
<i>4. Вимоги до стратегічного резерву у поточному формулюванні виключають потенційну участь значної частки УЗЕ як частини стратегічного резерву</i>	
<u>Стаття 19.1</u> Механізми забезпечення потужності 9. Стратегічний резерв, як механізм забезпечення потужності, має відповідати таким вимогам: 3) електрична енергія, відпущена під час активації стратегічного резерву, покладається на сторони, відповідальні за баланс, через механізм врегулювання небалансів відповідно до правил ринку. Обсяг електричної енергії відпущеної учасником ринку під час активації стратегічного резерву не впливає на небаланс такого учасника ринку або небаланс балансуючої групи до якої він входить; 4) ресурси, що входять до стратегічного резерву не повинні отримувати винагороду на оптових сегментах ринку електричної енергії, у тому числі на балансуєчому ринку, крім оплати, яка здійснюється відповідно до пункту 3 цієї частини; 5) протягом періоду дії договору у межах механізму забезпечення потужності постачальник потужності не повинен використовувати ресурси стратегічного резерву для здійснення діяльності на ринку електричної енергії, крім участі у механізмі забезпечення потужності.	Вимоги до стратегічного резерву (<u>стаття 19.1</u>) передбачають, що ресурси резерву не повинні отримувати винагороду на оптових сегментах ринку, що відповідає європейському законодавству. Однак, для переважної більшості УЗЕ це означає повне виключення з даного інструменту, оскільки така участь, найбільш ймовірно, не буде економічно вигідною. Натомість у проєкті ЗУ варто було б передбачити ситуацію, коли УЗЕ резервуватимуть частину своєї потужності для надання послуг стратегічного резерву, а решту потужності будуть використовувати для роботи на ринку, щоб зробити участь УЗЕ в механізмах забезпечення потужності більш економічно привабливою. Пропозиція. Доповнити <u>статтю 19.1</u> положенням, яке б дозволяло УЗЕ виділяти лише частину потужності як стратегічний резерв, чітко розмежовуючи обсяги та умови надання такої послуги, що дозволить ефективніше використовувати потенціал систем накопичення.
<i>5. Застарілі вимоги до періоду зберігання даних, необхідних для перевірки оперативних диспетчерських рішень та поведінки під час подання заявок на об'єднаному ринку.</i>	
<u>Стаття 30.</u> Права та обов'язки виробників 5. Виробники, які мають у власності та/або експлуатують щонайменше одну генеруючу установку встановленою потужністю понад 200 МВт включно або сукупність генеруючих установок встановленою потужністю понад 400 МВт включно мають зберігати впродовж п'яти років усі погодинні дані за кожною електростанцією, необхідні для перевірки оперативних диспетчерських рішень та поведінки під час подання заявок на єдиному сполученні ринків «на добу наперед», єдиному сполученні внутрішньодобових ринків, на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому ринку, балансуєчому ринку, ринку допоміжних послуг, товарних біржах, електронних аукціонах, аукціонах з розподілу пропускнуої спроможності, позабіржових ринках.	<u>Стаття 30</u> зобов'язує виробників зберігати дані, що необхідні для перевірки оперативних диспетчерських рішень та поведінки під час подання заявок на об'єднаному ринку, в погодинному форматі. Це не відповідає європейським практикам та майбутнім потребам ринку гнучкості, який базується на 15-хвилинному розрахунковому періоді. Пропозиція. Пропонується внести зміни до статті 30, встановивши вимогу зберігання даних у форматі 15-хвилинних інтервалів (з моменту переходу на облік 15-хвилинних інтервалів, а до того моменту – погодинних інтервалів). У <u>Прикінцевих та перехідних положеннях</u> варто передбачити перехідний період, протягом якого, до моменту технічної готовності, дозволяється зберігати погодинні дані.

Частина проєкту ЗУ, якої стосується коментар	Коментарі та пропозиції
Інформація за кожною електростанцією та кожною годиною, яка має зберігатися, повинна включати зокрема дані щодо доступних генеруючих потужностей та обов'язкових резервів, включаючи постанційний розподіл таких резервів на момент подачі заявок, та здійснення безпосереднього виробництва електричної енергії. Виробники зобов'язані надавати відповідні дані на запит Регулятора, Антимонопольного комітету України та Раді Регуляторних органів Енергетичного Співтовариства.	
6. Невизначеність ролі Регулятора у функціонуванні інструментів порівняння	
<u>Стаття 6.</u> Державне регулювання ринку електричної енергії 3. До повноважень Регулятора на ринку електричної енергії належать: 10) здійснення моніторингу: функціонування інструментів порівняння пропозицій електропостачальників; 4. Регулятор має право: 13) створювати та забезпечувати функціонування інструмента порівняння пропозицій електропостачальників. Стаття 57. Інструменти порівняння пропозицій електропостачальників 2. Забезпечення функціонування інструментів порівняння може здійснюватися будь-якими суб'єктами господарювання, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, а також органами державної влади та установами. 3. Регулятор видає знаки довіри інструментам порівняння, які відповідають вимогам, встановленим частиною четвертою цієї статті, та здійснює моніторинг відповідності інструментів порівняння отриманим знакам довіри у встановленому Регулятором порядку.	<u>Стаття 57.1</u> проєкту ЗУ закладає важливу та прогресивну норму про створення інструментів порівняння пропозицій електропостачальників. Законопроєкт передбачає, що функціонування інструментів порівняння «може здійснюватися будь-якими суб'єктами господарювання», а також – що Регулятор «має право створювати та забезпечувати функціонування інструмента порівняння». Це хоч і стимулює конкуренцію, але також створює правову невизначеність і не гарантує захист інтересів споживачів. Адже ринок може не згенерувати жодного якісного та незалежного інструменту порівняння, залишивши споживачів без об'єктивної інформації. Крім того, у частині <u>6 даної статті</u> йдеться про те, що електропостачальники зобов'язані надавати Регулятору детальну інформацію щодо цінних пропозицій на постачання електричної енергії у разі, якщо Регулятор створив та забезпечує функціонування інструмента порівняння. Ця норма виключає або не конкретизує право інших суб'єктів господарювання на доступ до інформації для створення власних інструментів порівняння. Пропозиція №1. Чітко визначити у <u>статті 6</u>, що Регулятор зобов'язаний створити та забезпечити функціонування принаймні одного інструмента порівняння, водночас сприяючи появі альтернативних інструментів. Пропозиція №2. До <u>Прикінцевих та перехідних положень</u> додати частину, яка зобов'яже Регулятора розробити та запустити власний інструмент порівняння протягом визначеного періоду (наприклад, 12 місяців з дня набрання чинності законом). Пропозиція №3. Доповнити <u>частину 6 Статті 57.1</u> так, щоб забезпечити іншим суб'єктам господарювання, що мають намір створити або вже створили інструмент порівняння,

Частина проєкту ЗУ, якої стосується коментар	Коментарі та пропозиції
Подання заяви на отримання знаку довіри здійснюється на добровільній та недискримінаційній основі. Знак довіри не видається інструментам порівняння Регулятора, інших органів державної влади та/або державних установ, які відповідають усім вимогам до інструментів порівняння, встановленим частиною четвертою цієї статті. 4. Інструменти порівняння повинні відповідати таким вимогам: 1) бути незалежними від учасників ринку та забезпечувати рівне представлення інформації про учасників ринку в результатах пошуку; 2) містити інформацію про їхніх власників, про осіб, які забезпечують функціонування інструментів порівняння та про осіб, які здійснюють контроль над такими особами, а також інформацію про фінансування інструментів порівняння; 3) визначати чіткі та об'єктивні критерії, за якими здійснюється порівняння пропозицій електропостачальників, включаючи послуги, які надаються на ринку електричної енергії; 4) інформація, представлена за допомогою інструментів порівняння, повинна бути чіткою та зрозумілою; 5) надавати достовірну та актуальну інформацію, вказувати час останнього оновлення інформації; 6) бути доступними для осіб з обмеженими можливостями, зокрема легкими для сприйняття та користування, зрозумілими та функціональними; 7) забезпечувати ефективну процедуру повідомлення про недостовірну інформацію; 8) використовувати лише ті персональні дані, що є необхідними для здійснення порівняння пропозицій електропостачальників; 9) бути безкоштовними для споживачів, визначених абзацом третім частини першої цієї статті. 5. Регулятор оприлюднює на своєму офіційному вебсайті посилання на інструменти порівняння, які отримали знак довіри. Суб'єкти господарювання, які створили та забезпечують функціонування інструментів порівняння, що отримали знак довіри, зобов'язані зазначати на своїх вебсайтах інформацію про наявність знаку довіри, виданого Регулятором. 6. Якщо Регулятор створив та забезпечує функціонування інструмента	недискримінаційний доступ до інформації щодо цінних пропозицій на постачання електричної енергії – від електропостачальників напряму або за допомогою Регулятора.

Частина проєкту ЗУ, якої стосується коментар	Коментарі та пропозиції
порівняння, електропостачальники зобов'язані надавати Регулятору детальну інформацію щодо цінових пропозицій на постачання електричної енергії, зокрема пропозицій щодо договорів з динамічною ціною, у порядку та строки, встановлені Регулятором.	
<i>7. Ризик концентрації повноважень щодо визначення вразливих споживачів в межах Кабінету Міністрів України</i>	
<u>Стаття 61.</u> Захист вразливих споживачів та енергетична бідність Кабінет Міністрів України може передбачити визначення категорій вразливих споживачів з урахуванням енергетичної бідності, включаючи низький рівень доходу, значну частку витрат на енергоресурси в доході та низький рівень енергоефективності.	Надання Кабінету Міністрів України, як органу, що вводить ПСО, виключних повноважень щодо визначення категорій вразливих споживачів, несе в собі значний ризик того, що критерії визначення будуть надто широкими, розмитими або політизованими (написаними під Постанову). Це може призвести до збереження прихованого перехресного субсидювання під виглядом захисту «вразливих» груп, що суперечить принципам європейського енергетичного законодавства, яке вимагає чітких, прозорих та цільових механізмів підтримки. Пропозиція. Доповнити <u>статтю 61</u> або <u>Прикінцеві та перехідні положення</u> проєкту ЗУ вимогою, яка б зобов'язувала Кабінет Міністрів України розробити порядок з методологією визначення вразливих споживачів та в рамках розробки даного порядку проводити обов'язкові консультації з Секретаріатом Енергетичного Співтовариства та Агентством Європейського Союзу з питань співробітництва енергетичних Регуляторів. Це забезпечить відповідність розробленої методології найкращим європейським практикам, допоможе створити об'єктивні, вимірювані критерії (наприклад, рівень доходу, частка витрат на енергетичні послуги, енергоефективність домогосподарства) та унеможливить політичні маніпуляції цим інструментом, наприклад для неправомірного продовження терміну дії ПСО.
<i>8. Необхідна конкретизація обов'язків Регулятора при виявленні дій, що обмежують ринкове ціноутворення</i>	
<u>Стаття 70.1</u> Технічні цінові обмеження 6. Якщо Регулятор виявляє політику або дії (заходи), які можуть обмежувати формування цін на електричну енергію, він повинен вжити всіх відповідних заходів, щоб усунути або, якщо це неможливо, зменшити вплив такої політики або дій (заходів) на обмеження цін. Регулятор повинен надати звіт Секретаріату Енергетичного Співтовариства з детальним описом заходів, які були або будуть вжиті для недопущення обмеження ринкових цін на електричну енергію.	Частина 6 статті 70.1 зобов'язує Регулятора «вжити всіх відповідних заходів» у разі виявлення дій, що обмежують вільне ціноутворення. Однак таке формулювання є надто загальним та декларативним, та не створює чіткого алгоритму дій для Регулятора. Також воно не гарантує ефективного реагування на ринкові зловживання. Вимога надавати звіт Секретаріату Енергетичного Співтовариства з детальним описом заходів, які були або будуть вжиті для недопущення обмеження ринкових цін на електричну енергію, хоч і сприяє прозорості, не надає конкретики щодо термінів та форматів такого звітування, а також не обов'язково свідчитиме про ефективність вжитих Регулятором дій. Пропозиція. Конкретизувати <u>частину 6 статті 70.1</u> або додати відповідну частину до <u>Прикінцевих та перехідних положень</u>, визначивши перелік конкретних обов'язків

Частина проєкту ЗУ, якої стосується коментар	Коментарі та пропозиції
	дій Регулятора у разі виявлення політики або заходів, які можуть обмежувати формування цін на електричну енергію. Наприклад, повідомляти про виявлені факти Антимонопольний комітет України, ініціювати розслідування в межах своїх повноважень, оприлюднювати результати тощо. Також варто зобов'язати Регулятора повідомляти про виявлені порушення та вжити заходи Агентству Європейського Союзу з питань співробітництва енергетичних Регуляторів.
<i>10. Посилання на нечинне визначення «енергетичного омбудсмена» та неіснуючий закон про енергетичного омбудсмена</i>	
Стаття 76. Порядок розгляду скарг та вирішення спорів 5. Розгляд скарг побутових та малих непобутових споживачів на дії чи бездіяльність електропостачальників та операторів систем розподілу, вирішення спорів між ними здійснюються також енергетичним омбудсменом. Регулятор співпрацює з енергетичним омбудсменом у процесі вирішення спорів, зокрема шляхом обміну інформацією та проведення консультацій. Правовий статус, порядок та умови діяльності енергетичного омбудсмена визначаються законом.	Законопроект посилається на інституцію «енергетичного омбудсмена», правовий статус якого має визначитися окремим законом. На сьогодні такий закон не прийнятий, і немає гарантій, що його ухвалить у запропонованій редакції або що інституція матиме саме таку назву. Це створює ризик правової колізії, коли норма закону посилається на неіснуючий суб'єкт. Пропозиція. Замінити конкретний термін «енергетичний омбудсмен» на більш загальне та функціональне визначення, яке не залежатиме від назви суб'єкта, визначеного в майбутньому законі. Пропонується така редакція: «Розгляд скарг побутових та малих непобутових споживачів... здійснюються також енергетичним омбудсменом або іншим уповноваженим органом з позасудового вирішення спорів у сфері енергетики та комунальних послуг, правовий статус, порядок та умови діяльності якого визначаються законом». Таке формулювання зберігає суть механізму захисту прав споживачів, але робить норму гнучкою та стійкою до можливих змін у законодавстві.
<i>11. Статус Оператора ринку як потенційного оператора ринку деривативів</i>	
Стаття 1. Визначення термінів 1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні: 108) оператор ринку - юридична особа, що забезпечує функціонування ринку “на добу наперед” та внутрішньодобового ринку та організацію купівлі-продажу електричної енергії на цих ринках, а також має право організовувати та проводити електронні аукціони з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами на підставі відповідних ліцензій, що видаються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;	Законопроект зберігає за Оператором ринку право проводити аукціони з купівлі-продажу електроенергії за двосторонніми договорами за умови отримання відповідних ліцензій, що видаються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Однак Оператор ринку досі не скористався цим правом, що призвело до фактичної монополізації цього сегменту Українською енергетичною біржею (УЕБ). Водночас, відсутність конкуренції на цьому майданчику стримує розвиток ринку та обмежує можливості учасників для хеджування ризиків. Пропозиція. Включити до повноважень Регулятора (стаття 6) обов'язок здійснювати періодичний моніторинг (наприклад, раз на два роки) рівня конкуренції на ринку організованої торгівлі за двосторонніми договорами. Якщо за результатами моніторингу рівень конкуренції буде визнано недостатнім, Регулятор має вжити заходів для її стимулювання. Крім того, КМУ має зобов'язати Міністерство енергетики як орган управління

Частина проєкту ЗУ, якої стосується коментар	Коментарі та пропозиції
	Оператором ринку здійснити заходи щодо отримання Operatorом ринку ліцензії на здійснення біржової діяльності та отримання права організовувати та проводити електронні аукціони з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами.
12. Публікація звіту з оцінки достатності ресурсів в умовах воєнного стану	
Стаття 19. Баланс попиту та пропозиції на електричну енергію 5. Оператор системи передачі оприлюднює звіт з оцінки достатності ресурсів та подає його Секретаріату Енергетичного Співтовариства. 6. Звіт з оцінки достатності ресурсів затверджується Регулятором та підлягає оприлюдненню на вебсайтах Регулятора та оператора системи передачі.	Вимога про повне оприлюднення звіту з оцінки достатності ресурсів відповідає європейським принципам прозорості, але створює значні безпекові ризики в умовах воєнного стану. Детальна інформація про генеруючі потужності, їхню доступність та мережеві обмеження є чутливою і може бути використана ворогом. Пропозиція. Встановити особливий режим публікації на період дії воєнного стану та протягом певного періоду після його завершення (наприклад, шість місяців), що дозволяв би не публікувати даний звіт або публікувати спеціальну публічну версію звіту з узагальненими даними.